

A NICK A TÁRSKERESŐ KLUBOKBAN

„Nem feledhetjük ugyanakkor, hogy ahogyan a nevek nem önmaguktól keletkeznek, továbbá egy élő névrendszer nem önmagától funkcionál, hanem mint mozgató rugó, valamiféle névhasználó közösség húzódik meg mögötte, úgy a névtani vizsgálatokból nem hagyható ki e közösség jellegének (gazdasági, szociológiai, műveltségbeli, pszichológiai arculatának), valamint a nevekhez, névhasználathoz való viszonyának tisztázása sem.” (-η 1979: 7)

1. Az azonosító mint par excellence tulajdonnév

Az informatikai forradalom korszakában sokunk társadalmi, szakmai és magánélete immár nemcsak a *Való Világban* zajlik, hanem a virtuális térben is. Ebbe a közegbe bárki beléphet, aki teljesíti a vele szemben támasztott egyetlen követelményt: azonosítja magát, vagyis elektronikus személyiségét mindenki másától egyértelműen megkülönbözteti. A másokkal a virtuális világban kapcsolatba lépni kívánó ember tehát tulajdonnévi helyzetbe kerül (HEGEDŰS 1999: 316).

A virtuális világban roppant nagy liberalizmus uralkodik: ahány e-mail-cím, chat-csatorna és chat-alkalom, annyiféle névvel szerepelhetünk. Ez a nagy szabadság azonban több szempontból csak látszólagos. A névválasztást a nevet alkotó karakterek minimális, ill. maximális számának és a felhasználható karakterek csoportjának meghatározottságán kívül az is korlátozza, hogy egy adott rendszeren (fórumon, csevegőcsatornán, adatbázison) belül nem regisztrálható két azonos nick-, ill. username. Nem túlzás tehát az állítani, hogy a Neten „felvett” nevek egytől egyig par excellence tulajdonnevek.

2. A terepmunka

Magam négy éve kalandozom a kibertérben, azóta figyelem a jelenlévők nick-választását. A benyomásaim és tapasztalataim összefoglalásához szükséges terepmunka színhelyéül a *BULInet*et választottam. A nyitóoldalon szereplő meghatározás szerint „A *BULInet* egy zártkörű társ(aság) kereső klub csak regisztrált tagok részére!!!”

A regisztráció bárki számára lehetséges, a jelentkezőnek mindössze néhány kötelező adatot (nem, magasság, testsúly, családi állapot, gyermekek száma, dohányzás, legmagasabb iskolai végzettség, születési idő, lakhely, regisztrációs szándék: urat/hölgyet keres, szexpartnert és/vagy társat, komoly kapcsolatot, ill. csak társaságot, barátokat keres) kell megadnia. Mindenekelőtt azonban nevet kell választania.

A jelentkezés továbbításával az adatbázisban egy ún. reglap generálódik: az új *BULInet*-tag immár ismerkedhet, és a többiek számára ő is megismerhető. Az ismerkedésnek alapvetően két módja van. A céltudatosabbak a név és a kötelezően megadott paraméterek szerint szelektáló keresőprogramot veszik igénybe. A másik módszer az épp jelenlévők közötti böngészés, ez közvetlenebb kapcsolatfelvételre ad módot. Bármelyik módszert is választjuk, először mindenképp csak a nicknévvel találkozunk. A nickre való ráklikkeléssel egy külön ablakban kinyílik az illető reglapja, ahol kötelezően megadott adatai és egyéb közölnivalói olvashatók, esetleg a fényképe is látható.

Az adatgyűjtéshez *a nicked?* néven regisztráltam magam. Kérdéseimet mintegy 300 tagnak küldtem szét. Csak olyan tagnak írtam, aki aktuálisan jelen volt, és aki bejelöltte, hogy társat, komoly kapcsolatot (is) keres. Ezzel akartam kizárni, hogy kísérletező kedvű, bosszúálló, poénkodó e-személyiségek vegyenek részt a vizsgálatban.. Aki azért

regisztrálja magát, hogy IRL (*In Real Life* 'valós világbeli') társat szerezzen, nyilván vállalja önmagát, hisz a szemtől szembeni találkozáskor neki kell megjelennie. Úgy is fogalmazhatunk, hogy a társkereső e-személyiségében nagy eséllyel valós önmagát kívánja adni. Ez a szűrő a kapott válaszok alapján egyértelműen működőképesnek bizonyult.

A válaszadók legtöbbször gratulált a témához, és lelkesen, részletesen vagy épp lényegre törően, tárgyilagosan, gyakran kifejezetten szisztematikusan és határozottan őszintén, sőt néha személyes hangú vallomásban válaszolt a feltett kérdésekre. A válaszlevelet sokan IRL nevükön írták alá, és jelezték, hogy érdeklik őket az eredményeim. Összesen 193 használható válasz érkezett.

A levélben megkeresett tagoknak a következő három kérdést tettem fel: (1) Foglald össze, miért éppen ezt a nicknevet választottad! Ha speciális karaktereket használsz, légy szíves, azokról is írd! (2) Mik a tapasztalataid a nickeddel kapcsolatban, milyen reakciókat kaptál? (3) Téged mennyire befolyásol a kapcsolatfelvételen a másik fél nickje?

Egyfelől arra voltam kíváncsi, hogy a regisztrációkor előálló tulajdonnévi helyzetben ki hogyan, mennyire tudatosan használja a névadói kompetenciáját, hogy a megkérdezettek mit gondolnak a névről, a névválasztás lehetőségéről, a név és az ember személyiségének összefüggéséről. Másfelől az érdekelt, hogy miféle és milyen jellegű nyelvi előítéletek élnek a BULInet tagságának körében. A harmadik kérdés a BULInet struktúrájából adódott: vajon az adott felhasználó csak a nickjét vagy a nickjét és hozzá kapcsolódó reglapját együtt tekinti-e e-személyisége azonosítójának.

3. A tulajdonnévi helyzet: a nick funkciója

Ami a kommunikációs helyzetet illeti, a BULInet voltaképpen egyfajta piactérként működik, ahol mindenki a maga számára lehető legjobb „árura” – partnerre – vadászik. Ugyanakkor minden tag maga is „árucikként” van jelen. Az – önmagát – eladni kívánó félnek az az érdeke, hogy a kiszemelt célcsoport figyelmét e-személyiségére felhívja. A vevő pedig nyilván a reklám hatékonyságának függvényében válogat. Ennek tudatában, sokan önjelölt marketingszakembereként működnek:

Big Tits → ...a Bulineten sem árt a marketing:-) Az első rád kattintást kell elérni, utána vagy fenn tudod tartani az érdeklődést vagy nem, de az már csak rajtad múlik. A szürke egér nickre nem kattintgatnak túl sokan.

asszonytakarok!!!! → ...volt benne egy kis reklám-pszichológiai fogás, főleg a többszörös felkiáltójelre gondolok...

Nyilvánvaló, hogy a nick ebben a piaci helyzetben a cím kategóriába tartozó tulajdonnevekkel mutat rokonságot. EÖRY VILMA a címek hat fontos jellemzőjét emeli ki (1989: 375–6): (1) a denotáció fontosságát, (2) a motiváltság erőteljesebb voltát, (3) a cím információközlő funkcióját, (4) a címkeszerepet, (5) a reklámszerepet és (6) a konnotáció szerepét. A BULInet-en mindegyik funkció rendkívüli jelentőséggel bír, a nick voltaképp címkeként funkcionál:

Bruhuhutális álatok → Ez olyan, mint ha ránézek valakire az utcán. Egy kép. Az első benyomás. Ha tetszik az első benyomás, leszólítom, ill. rákattintok.

4. A nick mint a nyelvi előítéletek alapja

A szociolingvisztika terminusaiban fogalmazva a BULInet-piac társadalmi tér, ahol az ember lokalizálni akarja magát, hogy viselkedését a szituációhoz igazíthassa. Ez az alapvető információszükséglet a kognitív bizonytalanság feloldására irányul. Az információkhoz való gyors hozzájutás egyik kézenfekvő módja a megfigyelhető tulajdonsá-

gok összevetése a prototípusok, ill. sztereotípiák köré rendezett tapasztalatainkkal. Közismert, hogy a kommunikáció során a beszédpartner nyelvi viselkedéséből is rengeteg információra teszünk szert. A bulinezető számára, ahogy láttuk, a nick az elsődlegesen megfigyelhető, a megfigyelő attitűdjét orientáló jegy:

terezanyu → *Szeretek elfilózgatni a nickeken, meggyőződésem, hogy ugyanúgy jellemzi az embert, mint az öltözete, beszédstílusa...*

nevnick → *...kevés az információ és ilyenkor ez [a nick] alapján próbál meg az ember következtetéseket levonni.*

A nicknevekkel kapcsolatban a bulinezetők körében mindennapos, határozottan tudatos gyakorlat, hogy a valós világbeli és netes tapasztalataink alapján kialakított sztereotípiákat alkalmazzák, mondhatni, komoly nyelvi előítéletekkel élnek:

Assisi Lent Fetrengs → *Snasz nevekre szinte rá se kattintok, mert aki már a nevét is valami közhellyel tudja le, az általában a reglapjára sem ír semmi érdekeset, így meg-eresztek egy előítéletet az irányába, hogy az életben sem egy érdekes személyiség. :)*

Pilótakex → *A kevés kreativitást tükröző nevékre nem szoktam rákattintani. Ezek feltehetően egy kevés fantáziával megáldott embert takarnak. Akár előítéletnek is hangozhat, de írhatnék olyan bölcsességeket, hogy a stílus maga az ember stb.*

Lássunk néhány, a használójuk számára bevált(nak tűnő) sztereotípiát:

maradjmagamnak? → *A túl szexuális női nickek mögött 98%-ban pasik vannak. A túl szexuális férfi nick mögött egy bátortalan kis féreg ül:)*

Biggest Brother → *Amelyik nő könnyen ígérkező, úgymond, etetés névvel lép be, az vagy manus, vagy nagyon csúnya, vagy unalomból teszi.*

Collegina → *Ha valaki különböző írásjeleket használ a neve előtt, azt biztosan rutinos csetelő, előfordulhat, hogy hecker, az ilyeneket kerülöm...*

Az előítéletek létjogosultságára néha magyarázatot is kaptam:

Pilótakex → *A nyíltan a szexuális potenciálra, nemi szerv méretre utaló nickeket nem viselem el, tartok tőle, hogy az ilyen magamutogatás komoly lelki sérüléseket, komplexusokat takar, avagy a másik oldalon nárcizmust.*

diabetikusMákosvidra → *Ha egy nicknévben van fantázia, akkor biztos, hogy a tulajdonosa sem egy unalmas ember!*

A sztereotípiákból való kiindulás nem feltétlenül rossz mechanizmus, hisz a társadalmi interakcióban másképp nem boldogulnánk. A kérdés inkább az, hogy új benyomásaink alapján hajlandók vagyunk-e revideálni korábbi előítéleteinket. Egyesek tapasztalata azt mutatja, hogy sokan ragaszkodnak a nick alapján kialakított első benyomásukhoz, és szóba se állnak az ellenszenves nick gazdájával:

Partycápa → *Befűrödtem, amikor egy igazán szép lány az első sablonos megkereső levelemre annyit válaszolt csupán, hogy "az a név, hogy partycápa, túl sokat elárul", és mire reagálhattam volna, már kijelentkezett... De akkor is ragaszkodom a nevemhez, ha a cápa sokakban riadalmat kelt...*

Többen azonban arról tudósítottak, hogy miután – előítéleteiket félretéve – személyesebb kapcsolatba kerültek az eleve megbélyegzett illetővel, revideálták a nick gazdájáról alkotott korábbi elképzelésüket:

erikafree → *Mostanában írt nekem egy morgómaci nevű fiú. Kedvem se volt megnézni a reglapját, mert rögtön az jutott eszembe, hogy boldog, kiegyensúlyozott emberek barátságát keresem, és most itt egy morgómaci. Még szerencse, hogy elolvastam mit írt, mert a végén kiderült jó fej, csak rossz nevet választott.*

Úgy tűnik, a többség a nicket és a reglapot szerves egységnek tekinti. A nick első-sorban az illető lelki-szellemi beállítódásáról, attitűdjéről ad képet, a reglap adataiból viszont a kiválasztott személy testi adottságairól tájékozódhatunk – és ez a társat keresők számára bizony fontos.

Vienetta → *A nick csak durva szűrő. Igazán a testi paraméterek, a kor és a lakhely számít. Játszottam ezzel, hogy megtudjam. A legmenőbb formáció: 42 éves pesti illetőségű facér nő. Majd leégett a gépem a hatalmas érdeklődéstől.*

Másfelől, a működő sztereotípiák ismeretében a nick gazdája számára nyilván szűrőként funkcionál, illetve tudatosan szűrőként használható, azaz alkalmas egy adott célcsoport kiválasztására és megcélzására.

aurora borealis → *Aki érti, annak van némi természettudományos alapja, vagy legalább érdeklődése... Jó téma az első csevegéshez...*

Assisi Lent Fetrengs → *Ez egy vicces név, azért választottam, mert a színesebb, humoros csajok érdekelnek, a blazírt komolyaktól pedig menekülök.*

A „vevők” is tudatában vannak a nick szűrőszerepének:

Shangri La → *Néhány irodalmi, vagy történelmi név kelti csak fel az érdeklődésem - hátha hasonszórűre akadok.*

5. A névadói kompetencia

5.1. A névadói kompetencia tudatos alkalmazása

A kérdésekre adott válaszok alapján a BULnet tagsága két nagy csoportra oszlik: az egyiket azok alkotják, akik nevüket ad hoc jelleggel, mondhatni véletlenszerűen, pillanatnyi szeszélyüknek, hangulatuknak megfelelően választják meg, a másikba a tudatos névalkotók tartoznak. Az első csoport, úgy tűnik, főképp a tapasztalatlan, kezdő bulinetesekből áll, de ide tartoznak nagyrészt az éppen csak bekukkantók vagy a komolytalanabb társkeresők. A pillanatnyi névválasztásnak több oka lehet. Egyfelől ne feledjük, hogy a legtöbb ember számára a Neten tartózkodás minden perce pénzbe kerül, úgyhogy fontolgatásra nincs idő: a kibertér a gyors döntést kívánó helyzetek világa. Az ad hoc névválasztás háttérében gyakran az áll, hogy az újonnan jövők azzal szembesülnek, hogy az általuk választott név már foglalt.

GRANADA → *...nem ezt akartam, de már minden foglalt volt, és akkor jött szikra.. :-)* Ránéztem a kocsikulcsomra! (Ford Granadája van.)

maradjakmagamnak? → *Én a hangulataim alapján választok nicket. Ez, amiről most is írok, egy szakítás utáni nick.*

Tudomén? → *Ez a nickem pont azt fejezi ki, amit éreztem abban a pillanatban. "há-tudom-én?" Most mi a francot írjak ide?! [...] Nem pattant ki semmi, ezért a tanácsalanságot foglaltam keretbe.*

Egészen más a tapasztalt, komoly szándékú, kitartó bulinetesek attitűdje, ars poetikája. Őket a BULneten és másutt megélt jó és rossz tapasztalatok készítették arra, hogy valamiféle többé-kevésbé explicit névtani – szociolingvisztikai elméletet alakítsanak ki. Ennek tükrében sokan e-személyiségüket is újjáalkotják: nem pusztán reglapjukat módosítják, de a nickjüket is (vö. **keli** → *...ha most regisztrálnék, más névvel indulnék*). Úgy tűnik, ezek az emberek tudatában vannak a név jelentőségének. Az sem ritka, hogy a nevekkal magánkísérleteket végeznek:

Neander26 → *Egyszer-kétszer felmáztam a www.chat.hu oldalra.. Éjszakára Nőt nickkel, ami ugye mindkét oldalról értelmezhető (keres-kínál:) Meglehetően sok férfi és*

nő bonyolódott velem beszélgetésbe... Az *elegem van* és a *Béla* nicket még válaszra se méltatták:))

5.2. A másik fél névadói kompetenciájához való viszonyulás

Alapvető fontosságú az önreflexió és az abból való kiindulás, azaz hogy a tagok a többieknek a magukéhoz hasonló észjárását tulajdonítanak:

Big_Tits → *Mivel én is elég kihívó és lényegre törő nickkel élek, nincsenek előítéleteim a perverznek tűnő nickkel kapcsolatban.*

aurora borealis → *...én azokat a nickeket nézem meg elsősorban ami jelent valamit... Tehát magamnak is hasonló nicket választottam...*

WOLVERIN25 → *Nem lehet általánosítani, hogy minden egyén saját magára jellemző nicket válasszon. Én is volt, hogy egy gyenge pillanatomban köcsög chat!-ként léptem be egy fórumra. :)*

6. A jó nick titka

A beszámolókból kirajzolódni látszik, hogy a társkeresők körében milyen nickek (gazdái) részesülnek pozitív, ill. negatív fogadtásban. Mi inspirálja klikkelésre a nick kreálója számára kívánatos célcsoport tagjait? Milyen a hatékony nick?

6. 1. A jó nick figyelemfelkeltő

A legfontosabb, hogy a nick magára vonzza a tekintetet, feltűnő, érdekes legyen általában vagy egy adott célcsoport számára:

terezanyu → *Az érdekes nickeket kiszúrom, és rákeresek a reglapra, míg a "mezei" nevekkkel ez csak akkor fordul elő, ha nagyon ráérek.*

Maradjakmagamnak? → *Szerintem egy jó nick sokat elárul, és van olyan is, ami annyira érdektelen, hogy még ha maga Einstein is lapulna mögötte, az se érdekelne:)*

Egy feltűnő nick gazdája nem utolsó sorban azt is eléri,

net-tel-élő-szex → *...hogy észrevegyék. S hogy megjegyezzék. Hogy ne írjon ugyanaz a pasi néhány hét múlva ugyanazokkal a szavakkal.*

A beszámolókból kiderül, hogy a nicket elsősorban (véltető) jelentése alapján ítélik meg. Jobb fogadtásban részesülnek a frappáns, humoros, ötletes, (szó)játékos nevek (*Trab Antal, Hatlzsak, Tanga Csapda, Szűz Oltó, hi(he)tetlen, I-owl-I, rendszeres(s)en, Pilótakex, Assisi Lent Fetrens*); az izgalmas, megfejtést igénylő (*diabetikus-Mákosvidra*); a rejtélyes, titokzatos nevek (*Rejtőzködő*); az igényes nevek, melyek jelzik tulajdonosuk kvalitását (*Varietas delectat, aurora borealis, gordius, Amor mint szere-tet*); az őszinte megfogalmazás, amiből látszik, hogy a nick gazdája megbízható (*atlag-pasi, Becsület*); a családnévre utaló nevek; a szellemi alkotásra: filmre (*Szívörvény*), könyvre (*Kazohinia, Elak Betik, Az élet sója, Shangri La, murphology, jó széllel.*), zenére (*Sonic Bastard, *őszinte bohóc, Conquistador, geracao perdida*) utaló nevek, tudósok (*Aristoteles*), írók (*Milne*) és műalkotások szereplőinek névkölcsönzéssel átvett nevei (*Ford Prefect, Titus Andronicus, DuncanGhola, terezanyu, serlok holmsz, az igazi Trebisch, Lopakodó Hold, Wolverin25, vaskosteca*).

A társkereső bulinezetőket legfőképp a durva, közönséges, erőszakos, gusztustalan, ocsmány, trágár, perverz, nemi szervre utaló jelentésű nickek taszítják. A nyálás, kérkedő, nagyképű, sznob, bárgyú, bugyuta, gyerekes, kicsinyítő képzős nickek sem örvendnek túl nagy népszerűségnek.

Van néhány olyan faktor is, amely egészen ellentétes reakciókat vált ki. Ilyen pl. az idegen szavak, ill. írásmód használata.

geração perdida → Én úgy vettem észre, hogy pár ember szemét szűrja a nem magyar nick. Úgy gondolják, hogy az angol vagy egyéb nyelvű nickek tulajdonképpen a nyugat bálványozása, rosszabb esetben, nagyképűség. Lehet, hogy erre is van példa, de azért szerintem nem ez a jellemző.

Hasonló a helyzet a nehezen értelmezhető nickekkel, a rejtélyes betű- és számkombinációkkal (*qwe123*, *812812*):

zsakbamacska → azt sem szeretem, ha értelmező szótár vagy irodalmi lexikon kell a megértéshez, először az ilyeneket nézem meg: **molnar tamás**...

A tapasztalat azt mutatja, hogy azok reglapját, akik a lekérdezésnél a lista elején szerepelnek, többször nézik meg, mint azokét, akikhez csak a gördülősáv igénybevételelvel lehet le-jutni. Ugyanakkor a számítógépes adatbázisban működő betűrend szerint bizonyos különleges karakterek, mint pl. a *, !, ?, (,), @, #, \$ az „A” betű előtt állnak. Tehát:

zsakbamacska → Mióta rájöttem, hogy bizonyos karakterek az ABC elejére teszik a nevet, azóta választottam egy másikat is, ami „!” jellel kezdődik. Itt én is több levelet kapok.

6.2. A jó nick felületet ad a kommunikációra

Mínt hogy a másikat első alkalommal a nickneven kell szólítanunk, célszerű „megszólítható” nicket választani. A kutatónickem például megszólíthatatlan volt (vö. **Keli** → **Szia 'a nicked?'**!)

A jó nick másik fontos tulajdonsága, hogy – főleg az olyan nők számára, akiknek nem kenyerük a kezdeményezés – megkönnyíti az ismerkedést, felületet ad a közvetlen kommunikációra azzal, hogy

- érthetetlen vagy értelmezhetetlen:

epochmoon → Amit nem értünk elsőre, az tök érdekes lesz azáltal, hogy ránézzük, elolvassuk, nem tudjuk, hova tegyük, hát gyorsan írunk a nick tulajdonosának levelet, hogy megtudjuk, mi a helyzet vele :o)))

I-owl-I → Ez nyelvi játék is... magyarul én bagoly szem...;))))) vagy simán bagoly, szárnyakkal, lehet elemezni elég sokáig...;))

- interaktivitásra inspirál, kérdez, illetve cselekvésre szólít fel:

Lennél TE? → Általán úgy kezdődik az ismerkedő levél, hogy [...] "lennék...!"

mond meg → A legtöbb levelem "Megmondom én" kezdetű...

- a reglapra utal, azaz ráklikkelést igényel:

Álmomban én voltam → (a reglapon) Én voltam álmomban az IGAZI NŐ.

- froclizásra, csipkelődésre, a névvel való játékra ad alkalmat:

St. Endre → Reakciók: igazi szent vagy? Válaszom: Á, csak álszent :)

zsakbamacska → ...ki akarták bontani a zsákot, vagy „benyúlni a macskáért”...

keli → (a reglapon) ÉN NEKEM KELI A NEVEM, MERT KELI A NAPJÁT KORÁN KELI! Páran meg is kérdezték, hogy mennyire korán keli?

6.3. A jó nick beszédes

Mivel az emberek társkeresőben vannak, azaz e-személyiségükben önmagukat akarják megnyilvánítani, általában feltételezik, hogy a nick elárul valamit gazdája egyéniségéről, vágyairól, szándékairól.

asszonytakarok!!!! → a másik nickje [...] sokat elárul a személyiségéről, pl. van-e fantáziája, (lásd: *gizi52*...), mi a célja a reglappal (pl. **mélytoroktechnika**:)...

Pilótakex → *Az e helyütt másokkal lefolytatott beszélgetésekből [...] az tűnik ki, hogy minden zsák megtalálja itt is a foltját: a szexista nicket hordó fiúk elég rendszeren összejönnek a cicusokkal, stb. Azaz, ahogy magad nevezed, olyan partnert kapsz ki.*

Ez a kérdéskör átvezet bennünket a társkereső bulinetezők névadói gyakorlatának áttekintéséhez.

7. A névadói kompetencia működése

A névadás, akár másnak, akár önmagunknak választott névről van szó, ember vol-tunkból adódóan azonos kognitív mechanizmusok alapján zajlik. Az emberi kogníció a világban észlelt jelenségek, tényállások azonosságainak és különbségeinek megfigyelésén alapul. A (tulajdon)név szükségszerűen a denotátum valamely (csak) rá jellemző tulajdonságán alapul, ahogy ezt a mesék ún. beszélő nevei, illetve minden korok ragadvány- ill. becenevei egyértelműen igazolják: *Hófehérke* és *Piroska* még véletlenül sem keverhető össze, hisz első pillantásra szembeötlő tulajdonságukról kapták nevüket. HORVÁTH KATALIN ezt úgy fogalmazta meg, hogy a névadásban a *pars pro toto*, ritkábban a *totum pro parte* elve érvényesül (HORVÁTH 2001).

A társkeresőnek az az érdeke, hogy önkifejező nicket találjon magának. Olyan nevet, ami őt magát fémjelzi, afféle márkanévet, vagy – ha tetszik – jeligét, jelszót, amit a célcsoport tagjai „vesznek”. A bulinetezők névválasztása egyértelműen a fenti két elv működését látszik megerősíteni.

Vegyük sorra, mi minden jellemez egy embert, azaz mi válhat a maga választotta neve alapjává a *pars pro toto* elve alapján.

a) IRL név

A nicknevekről készült tanulmányokból egyértelműen kiderül (ÉRSOK 2001: 76; RAÁTZ 1999: 263; HALMI 2002: 198), és vizsgálataim is azt mutatják, hogy a legtöbb ember a kibertérben is ragaszkodik valós nevéhez, amivel élete során azonosult, ami számára önmagát jelenti, főképp ha társkeresőben van, és nem kifejezetten anonimitásra törekszik. A kereszt- és vezetéknevre visszavezethető nicknevek morfológiai szempontú osztályozása témám szempontjából irreleváns, az azonban fontos, hogy a valós névnek tűnő nick sokszor nem az, illetve fordítva: a közsónak (*Szombat*), fantázianévnek tűnő nick használója számára a valós nevét (*Antero, Fabricator, Zotmund, St. Endre, norig, Intim Pista, T.H.E., yllen, Iton Dar*) ill. valós becenevét (*Tompus, barbastrega, Mammola, Lucecita, Qka_c, ! SüSü !, bubu.box, polarbear, Igentom, (HUN)CSA, Sátán Gyula*) idézi.

b) Foglalkozás

suli-buli → *A nevemet a munkahelyemről másoltam le. Ugyanis iskolában dolgozom. A suli szó onnan ered. A buli pedig a bulinetről. Hát így hoztam létre a nevemet.*

Gearhead → *Ez a nick a foglalkozásomra utal kissé elvontan, hiszen autószerelő vagyok. [...] Ez egy számítógépes autószerelő program címe "Gearhead garage".*

A nyelvÉSZ → *...a nickkel nyelvtanári mivoltomra szerettem volna utalni.*

c) Életforma, életstílus, életérzés

partycápa → *A nevem választása azért történt, mert én valóban az vagyok, partycápa, mint egyfajta foglalkozás a partyrajrás nálam, bulizok, ez az életformám, tulajdonképpen ennek mindent alárendelek és szelem a partyvizeket mint egy igazi cápa :)*

d) Fontosnak tartott értékek

ÉRZÉS → *A nevem tükrözi az egyéniségem, nekem fontosak az érzések is.*

Anyaföld → Számomra az "anyaföldünk" szeretetét a haza szeretetét tükrözi. A hozzá való hűséget, tiszteletet, megbecsülést és ragaszkodást.

Kérek egy mosolyt → ...mert nekem a legfontosabb az életben, hogy az ember tudjon mosolyogni. Úgy minden könnyebb. Sok mosolyt :) kapok

e) Hobbi / kedvencek (szín, állat, kocsis, parfüm, könyv, film, étel, hely, zene stb.)

Hardcore /nike-i/ → A nevem [...] kedvenc zeneműfajomat "reklámozza"...

Távirat → Távirat a lovam neve!

GRANADA → Ford Granadám van. Látom, Te is szereted ezt az autót..

prága → Prága kedvenc városaim egyike...

liliomfy → ...az egyik kedvenc virágom a liliom. Ehhez kapcsoltam hozzá a -fy képzőt.

Asszonytakarok!!!! → Miután nagy rock-rajongó vagyok, egy ősrégi P-Mobil dal címét vettem kölcsön...

Zabhegyező → Az én nevem egyszerű, az azonos című könyvre utal. Olvastam és tetszett...

-combfix- → ...nagyon szeretem a combfixet.

needkoffein → Mert imádom a kávé! De tényleg!

f) Vágyak, álmok, igények

AllThatSheWants → ebben benne van tömören, kit is keresek. Egy Hercegnőt, aki nek mindent megadhatok, és aki igényli is ezt.

Zed a link →...én, a link mindig a lazább kapcsolatot keresem...

mond meg → Számomra fontos az őszinteség.

g) Fontosnak tartott külső vagy belső tulajdonság

Step by step → A nickem a személyiségemet tükrözi. Szeretek lépésről lépésre haladni a dolgokban. Úgy gondolom, hogy nem szabad semmit sem elkapkodni!

Becsület → ...mert az életben is jellemző rám a becsületesség, talán túlságosan is.

!!!Kicsikém!!! → ...mert ez a szavam járása.

miauu? → ...mert macskás a természetem, ezt vállalom...

Sexi telt → (a reglapon) Én egy sexi telt csajszí vagyok...

Külön érdemes kiemelni, hogy a névválasztásban néha a *Nemo kapitány*-féle logika érvényesül (*no_one*, *Ipiros golyócska*, *justlikewoman*, *I leányzó*). Az efféle nickek gazdái vagy azt hangsúlyozzák, hogy ők is ugyanolyan emberek mint a többi jelenlévő, vagy épp azt tartják legfontosabb tulajdonságuknak, hogy valódi kilétüket titkolva vannak jelen, alkalmasint ismerőseik elől bujkálnak:

! SENKI ! → ...itt arc- és név nélküli idegenek vagyunk... mindenki úgy játszik a szavakkal ahogy akar [...] Eleinte úgymint csak senkik vagyunk egymás szemében, csak egy nick, aki azt ír, mond magáról amit akar...

Rejtőzködő → Kialakult egy kör, akik állandóan kerestek. [...] Sokszor a barátkozás akadályozott meg abban, hogy új emberekkel is felvegyem a kapcsolatot. Néha nem válaszoltam ismerősöknek, akik megbántódtak ezen. [...] Kitaláltam a Rejtőzködőt. Ezzel jeleztem, hogy rejtőzködni próbálok picit a régebbi társaság elől.

h) Az élettörténet: sztorik, emlékek

Az egyik legfontosabb, ami az embert meghatározza, tehát jellemzi, a saját története. Sokszor egy-egy kedves emlék, egy-egy fontos esemény a megnevezés alapja, ez

pedig nagyon nehezen közvetíthető. A kíváncsiskodónak azonban – tapasztalatom szerint – szívesen beszámolnak a név etimológiájáról (vö. HALMI 2002: 196–7).

Destinygirl → *Azért ez a nevem, mert volt egy hatalmas törés az életemben, amit a sorsnak köszönhetek, talán ezzel magyarázom a történeteket, hogy a végzetem volt, ami történt.*

ÖÖÖ → *Akkoriban a barátaimmal kitaláltunk egy kis társaságot, aminek SzÖRP volt a neve (semmi köze a zenekarhoz). 4-en voltunk, mindenki kapott egy betűt. Az Ö azt jelentette Öreg, ebben a mozaikszóban. Én voltam a legidősebb ebben a társaságban, ezért kaptam az Ö-t. És ezért is lettem ÖÖÖ.*

diego_maradványa → *egy főiskolai emlék: a focicsapatnak kellett valami ötletes név, s valakinek ez jutott eszébe, Diego Maradona után, szabadon*

A tudatos névválasztók gyakran több szempont alapján szó szerint megkomponálják a nevüket. Az ilyen nickek sokrétű, gazdag, nem nyilvánvaló jelentése csak a személyes kommunikáció során fedhető fel.

rendszeres(s)en? → *Ezt a nicket valójában háromféleképpen is lehet értelmezni, melyből kettő valódi célom, a harmadik kicsit vicces, de természetesen van mögötte valódi "érték" [...] Tehát, az első tartalom – rendszeresen: nem alkalmi, hanem állandó partnert keresek A zárójelbe tett "s" tartalma: az imperatívusz jelezni kívánja, hogy legyen meg közöttünk egy kicsit több a vágynál, tehát némi érzelem is kívánatos [...] A nick végén lévő kérdőjel egyrészt felfogható az egyre erősödő szkeptikusságom jeleként, de inkább tekintsük "keringőre való felhívásnak" - tapasztalataim szerint inkább így értelmezik. Egybeolvasva a nick tartalmazza azt az önmagamnak megfogalmazott kérdést, mely szerint szeresse-e a rendet a leendő partner. Ez természetesen tartalmazza a konkrét rendszeretelen kívül a kapcsolatai rendezettségét is...*

Az ilyen nickek alkotói többször arról számolnak be, hogy a nevükbe kódolt információkat a velük ismerkedők nem, vagy csak részben képesek dekódolni:

Fabricator → *Használtam egy másik nevet is: emillion, amelynek az első része, az emil az utal arra, hogy férfi vagyok, és jelzi az email vicces magyar (félre)fordítását is. A második rész a születési jegyemre utal, ami oroszlán. Összeolvasva a kellemes spanyolos hangzású, számomra szimpatikus emilio névre hasonlít, illetve benne van az angol million szó is amihez szintén pozitív képzetársítás társul. Azt hittem, hogy ez mindenkinek feltűnik, de nem értem el vele semmilyen hatást, lehet hogy bonyolult egy kicsit, nem tudják kiolvasni belőle a mögöttes tartalmat.*

A névválasztást illetően több „utólagos” magyarázatot is kaptam. Úgy vélem, ez is azt tanúsítja, hogy az ember alapvetően értelemkereső lény, aki a kogníció során a megismert dolognak jelentést akar tulajdonítani.

szócséplő → *...lényegében semmilyen konkrét okom nem volt, hogy ezt a nevet választottam [...] De le tudom vezetni más oldalról is nickem eredetét!:-))) Agrármérnök vagyok, tehát közel áll hozzám a cséplés, kutató vagyok, tehát sokat kell beszélnem:-))*

Az úr illata → *...csak úgy hasraütés útján keletkezett. [...] A nickjeimbe szinte mindig belekódolódik az aktuális lelkiállapotom, mintha egy fényképet készítenék a tudatalattimról, ami csak később válik láthatóvá, amikor előhívják. Kb. 1 hónappal e reglap első verziójának a megalkotása után gondolkodtam el, miért is ezt a nevet adtam, miután sokan érdeklődtek efelől. Akkor jöttem rá, mennyire találó. Ugyanis pár hónappal szakítottam a barátómmal [...] A szakítás után iszonyú úr támadt bennem, végtelen magányérzés. De a magány ugyanakkor jó is, az ember sokkal mélyebben tud gondol-*

kodni mindenben, ha egyedül van, ezenkívül új élményekkel és kalandokkal kecsegtet. Erre utal az illat szó pozitív csengése.

Előfordul, hogy az értelmező félreértésbe keveredik, legtöbbször azért, mert egy másik nyelv szavaként magyarázza a nicket:

faketeve → [a lány] röviden kérdezte, hogy hogy ejtem, mire leírtam, hogy féik te-ve. Mire ő azt írta, hogy jó, mert ő fiktívnek olvasta. Mire azt mondtam, hogy nekem úgy is jó. Etimológiailag eléggé különböző eredetű a két szó, de jelentését tekintve („ál” vagy „nem létező”) viszonylag közeli a kettő.

Elak Betik → Írt egy lány, aki azt mondta, hogy már régóta szemezett a bemutatkozással, de mivel az elak svédül azt jelenti, hogy gonosz, ez sokáig visszatartotta...

A névválasztásban a totum pro parte elve érvényesül, ha valaki névkölcsönzéssel egy olyan ember nevét veszi fel, akinek a személyisége a maga komplexitásában az ő személyiségét tükrözi, azaz lélekben mintegy azonosul egy-egy mese- vagy regényhős karakterével. Az ilyen nevet választók nyilván abban bíznak, hogy a rájuk klikkelő ismeri a név eredeti tulajdonosát, ezáltal a lényegét érti annak az embernek, aki a nevet magára vette. Előfordul, hogy valaki iránti szeretetből, tiszteletből vesszük fel az illető nevét.

Hamucipőcske → Még ha nem is kell a hamuban kuporogva lencsét válogatni, ki ne vágyna arra, hogy álmai valóra váljanak, és élete szerencsés fordulatot vegyen? Vagyis társat találjon...

Franny Glass → A Glass-család legkisebb tagja, Salinger-regényhősnő. Nagyon fontos számomra, évente 2szer olvasom újra. Ugyanolyan „nem lát a szemétől”, sznob entellektüel istenkereső, mint én.

terezanyu → Pár hónapja olvastam RácZ Zsuzsa Állítsátok meg Terézanyut! című könyvét, sok mindenben magamra ismertem, innen az ötlet.

timur[AG] → A nicket tiszteletből vettem fel, Arkagyij Gajdar: Timur és csapata c. műve után. [...] mert baloldali gondolkodású vagyok, mert az erőszakmentes harc híve vagyok, és mert egy szervezet vezetője vagyok

8. Az ember (ál)nevet választ

A társkeresők nickjeit vizsgálva kiderült, hogy a nick számukra egyfelől címkeként, védjegyként funkcionál: a maga tömörségével, rövidségével kitűnő reklámhordozó, információközlő, üzenetközvetítő felület. Ugyanakkor adatközlőim szavaiból az is kitűnt, hogy a nicket álnévnek tartják (vö. **qwe123** → ...még az Internetes álnevek között is szükség van álnévre).

A Magyar Írói Álnév Lexikon bevezetőjét olvasgatva azonnal feltűnik, hogy az álnév definíciója határozottan egybecseng a nicknevekről elmondottakra: „Álnév minden olyan név, mely egészében vagy részeiben eltér az írók törvényes nevétől, továbbá minden olyan szó, kifejezés, egyes betű, betűcsoport vagy jelvény, melyet az írók polgári vezeték- és utónévük helyett írásaik jelzésére fölhasználnak” (GULYÁS 1956: 7). Az álnevet viselője számára maga választotta helyettesítő név, egyrészt identitása elfedésére szolgál (fedőnév), másrészt az eredeti név csúnyaságát, jelentéktelenségét, összetéveszthetőségét korrigálja. Az egyik megállapításom tehát az, hogy a nicknév talán mégsem tekinthető új tulajdonnévtípusnak (vö. ÉRSOK 2001: 78). Úgy tűnik, a posztindusztriális korszak anonimitást, rejtőzködést, más szerepben tetszelgést és nagyfokú individualizáltságot kívánó és megengedő társadalmi közegében általános szükségletté vált az eddig főképp a művészek vagy „tilosban járók” kiváltságát képező álnév használata.

Az álnév-tipológiát böngészve szinte ugyanazokat a kategóriákat találjuk, mint a csevegőcsatornákon, illetve a társkereső klubokban használt nickneveket vizsgálva. RAÁTZ (1999: 266) ezt úgy fogalmazza meg, „hogy a csatornákat használók névválasztása a mellett, hogy igen sokféle, színes, játékos, egyedi, de alapjaiban azért megőrzi és követi a névadás, névválasztás általános elveit, kategóriáit.” Dolgozatomban megmutattam, hogy a névtipológiai gyakorlat elvi alapjai az ember kognitív mechanizmusaira épülnek: az ember, miközben identitása megőrzésére törekszik, a világ elétáruuló jelenségeiben értelmet keres, hogy azokat eddigi élettapasztalata alapján világképébe integrálhassa.

Hivatkozott irodalom:

BULInet: www.bulinet.hu

EÖRY VILMA 1989. A cím mint tulajdonnév. In: *Névtudomány és művelődéstörténet. A IV. magyar névtudományi konferencia előadásai Pais Dezső születésének 100. évfordulóján.* Szerk. BALOGH LAJOS ÉS ÖRDÖG FERENC. A Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai 183. sz. Budapest. 373–6.

-η- (1979) A ragadványnevek problematikája. *Névtani Értesítő* 2: 6–16.

ÉRSOK NIKOLETTA ÁGNES 2001. Névválasztás az IRC-n. *Névtani Értesítő* 23: 75–80.

GULYÁS PÁL 1956. *Magyar írói álnév lexikon.* Akadémiai Kiadó, Budapest.

HALMI JÁNOS [GRÉTSY ZSOMBOR] 2002. A csatornák nyelvvezete. In: *Informatikai technológia és nyelvhasználat.* Szerk. BALÁZS GÉZA. Trezor Kiadó, Budapest. 179–212.

HEGEDŰS ATTILA 1997. Mi a tulajdonnév? *Névtani Értesítő* 19: 5–8.,

HEGEDŰS ATTILA 1999. Mi a tulajdonnév? (II.) *Névtani Értesítő* 21: 314–7.

HORVÁTH KATALIN 2001. Metafora – metonímia. A metafora és a metonímia szerkezeti összefüggéséről. In: *A metafora grammatikája és stilsztikája.* Szerk. KEMÉNY GÁBOR. Tinta Kiadó, Budapest. 108–113.

RAÁTZ JUDIT 1999. Intern Otto, Angicica, Lütyő és a többiek, azaz a névválasztás a számítógépes csevegőcsatornán. *Névtani Értesítő* 21: 262–5.

NÉMETH RENÁTA